

Instytut Pamięci Narodowej - Kraków

<https://krakow.ipn.gov.pl/pl4/fotorelacje/178080,Uroczystosci-w-Zakliczynie-ku-czci-Zydow-i-Polakow-zydowskiego-o-pochodzenia-zamor.html>
23.04.2024, 12:05

Uroczystości w Zakliczynie ku czci Żydów i Polaków żydowskiego pochodzenia, zamordowanych przez Niemców

26 stycznia 2023 r. dr Mateusz Szpytma, zastępca prezesa IPN odśpiewał sfinansowany przez Instytut oraz gminę Zakliczyn pomnik upamiętniający żydowskich mieszkańców Zakliczyna i innych miejscowości, zamordowanych przez Niemców w ramach akcji Reinhardt.

Podczas uroczystości głos zabrali przedstawiciele lokalnych władz, m.in. burmistrz Zakliczyna Dawid Chrobak, który jako gospodarz miejsca przywitał uczestników. Dr Szpytma w swoim przemówieniu, podkreślił:

Spotykamy się w przeddzień Międzynarodowego Dnia Pamięci o Ofiarach Holokaustu, w którym wspominamy wszystkich Żydów zamordowanych przez Niemców w czasie II wojny światowej. Wspominamy te 6 milionów ofiar, z których niemal połowa to obywatele Polski. Ale dziś spotykamy się, by szczególnie wspomnieć ofiary żyjące tutaj, na ziemi tarnowskiej. (...) Co dzisiaj możemy zrobić dla tych wszystkich, którzy zostali zamordowani? Życia im nie przywrócimy, ale może przywrócić pamięć.

Andrzeja Dudę reprezentował Wojciech Kolarski, minister w Kancelarii Prezydenta RP. Wzruszającym momentem uroczystości, była przemowa Anny Grygiel-Huryn, inicjatorki upamiętnienia i jednej z nielicznych osób, które przeżyły likwidację getta. Urodziła się w getcie w Zakliczynie w 1942 r. Przeżyła wojnę dzięki pomocy polskiej rodziny Franciszka i Marii Jaroszków. Z narażeniem życia ukrywali oni przed Niemcami w sumie kilkanaście osób pochodzenia żydowskiego. Pozostałych bliskich Anny Grygiel-Huryn, z rodzin Riegelhauptów i Kempieńskich, Niemcy zamordowali w obozie zagłady w Bełżcu.

Po wystąpieniu Anny Grygiel-Huryn odmówiono ekumeniczną modlitwę za zamordowanych 80 lat temu Żydów i odsłonięto tablicę. Tę część uroczystości zakończyło składanie wieńców i zapalenie zniczy.

W zakliczyńskim ratuszu, w sali Spytka Jordana odbyła się sesja historyczna pod hasłem

„Pamięć ofiar niemieckich zbrodni. Losy Żydów i Polaków żydowskiego pochodzenia z Zakliczyna i Małopolski w latach okupacyjnego terroru”. Jako pierwszy wykład na temat Aktion Reinhardt w dystrykcie krakowskim wygłosił dr Roman Gieroń, pracownik krakowskiego Biura Badań Historycznych IPN.

W wydarzeniu wzięli udział Cecylia Radoń, zastępca dyrektora IPN Oddział w Krakowie, dr Maciej Korcuć, naczelnik Oddziałowego Biura Upamiętniania Walk i Męczeństwa oraz Jakub Ryba z IPN.

Zagłada Żydów z getta w Zakliczynie

W lipcu 1942 r. niemieckie władze okupacyjne uczyniły Zakliczyn miejscem przymusowej koncentracji ludności żydowskiej z kilkunastu różnych miejscowości. W utworzonym w ten sposób getcie Niemcy stłoczyli około 2 tys. osób.

Likwidacja getta w Zakliczynie była częścią tzw. Aktion „Reinhardt”, w czasie której Niemcy zamordowali w Generalnym Gubernatorstwie co najmniej 1,5 miliona osób – Żydów i Polaków żydowskiego pochodzenia. Niemcy zlikwidowali getto w Zakliczynie we wrześniu 1942 r. Większość mieszkańców wywieźli w bydłowych wagonach do obozu zagłady w Bełżcu i tam wymordowali. Tylko nieliczni Żydzi zdążyli uciec i ukryć się przed Niemcami.

Część ofiar zamordowali w Zakliczynie, w pobliżu synagogi, gdzie dokonywano rozstrzeliwań. Grupę kilkunastu osób Niemcy wywieźli do Brzeska i tam rozstrzelali na miejscowym cmentarzu. Władze niemieckie wybrały też grupę kilkudziesięciu osób, którym nakazały porządkowanie i przeszukiwanie obszaru getta w celu zgromadzenia majątku pomordowanych, który uznawały w całości za własność Rzeszy Niemieckiej. Po wypełnieniu narzuconych zadań, również ta grupa została przez Niemców zamordowana – w grudniu 1942 r.

Uroczystości w Zakliczynie ku czci

Uroczystości w Zakliczynie ku czci

Żydów i Polaków
żydowskiego
pochodzenia,
zamordowanych przez
Niemców. Fot. Żaneta
Wierzgacz (IPN)

Żydów i Polaków
żydowskiego
pochodzenia,
zamordowanych przez
Niemców. Fot. Żaneta
Wierzgacz (IPN)

Uroczystości w Zakliczynie ku czci Żydów i Polaków żydowskiego pochodzenia, zamordowanych przez Niemców. Fot. Żaneta Wierzgacz (IPN)

Uroczystości w Zakliczynie ku czci Żydów i Polaków żydowskiego pochodzenia, zamordowanych przez Niemców. Fot. Żaneta Wierzgacz (IPN)

Uroczystości w Zakliczynie ku czci Żydów i Polaków żydowskiego pochodzenia, zamordowanych przez Niemców. Fot. Żaneta Wierzgacz (IPN)

Uroczystości w Zakliczynie ku czci Żydów i Polaków żydowskiego pochodzenia, zamordowanych przez Niemców. Fot. Żaneta Wierzgacz (IPN)

Uroczystości w Zakliczynie ku czci Żydów i Polaków żydowskiego pochodzenia, zamordowanych przez Niemców. Fot. Żaneta Wierzgacz (IPN)

Uroczystości w Zakliczynie ku czci Żydów i Polaków żydowskiego pochodzenia, zamordowanych przez Niemców. Fot. Żaneta Wierzgacz (IPN)